

Alternatieve tests met concrete uitslagen

Laboratorium ELDC/BeterVee in Kerkrade is een relatief nieuw lab dat veel dierzieketests aanbiedt.

Ook een online diergezondheidsprogramma dat aangeeft of er een dierziekte op een bedrijf op komt is, zit in het assortiment.

WILMA WOLTERS

Diagnostiekdeskundige Wim Schielen is eigenaar van ELDC/BeterVee. Hij werkte jarenlang bij het Centraal Veterinair Instituut (CVI, nu Wageningen Bioveterinary Research) en ontwikkelde daar diagnostiek. Toen het bedrijfsonderdeel van het CVI/ASG waar hij werkte overgenomen werd door Prionics, heeft hij jarenlang de wereld rondgevlogen om een MKZ-detectie- en behandelplan te verkopen. Tijdens deze reizen maakte hij kennis met veel diergezondheidsprogramma's wereldwijd. "Toen vielen de schellen van mijn ogen. Als een land maar één lab heeft, bepaalt dat lab wat er getest wordt en is dat het aanbod dat een veehouder krijgt. Maar er is meer." Niet voor niets is een beroemde uitspraak van Albert Einstein al jaren Schielens motto: *'We cannot solve our problems with the same thinking we used when we created them'*. "Dat is precies waar ik naartoe wil: gebruik je hersenen voor creatieve oplossingen en niet voor het verdedigen van het bestaande." Dat deed hem besluiten om zijn eigen laboratorium op te zetten: ELDC/BeterVee.

Andere tests

Schielen kan voor een aantal dierziektes alternatieve tests aanbieden, met in elk geval een andere resultaatrapportage. Zo heeft ELDC veel ervaring met salmonella-

problemen op (rund)melkveebedrijven. Schielen: "Als de boer wil meewerken bij de implementatie van een paar managementmaatregelen en geduld heeft (2 tot 2,5 jaar), lossen we op elk bedrijf het probleem op. We gebruiken hiervoor een internationaal erkende – strenge – test en beproefde procedures en maken gebruik van de gemeten antistofgehalten en niet van de nietszeggende gunstig-/ongunstig-uitslagen. Onze salmonella-aanpak wordt gesteund door continue monitoring van het aantal besmette dieren (tankmelk-onderzoek), bron-opsporing en begeleiding van de boer en dierenarts." Verder is ELDC sinds een paar jaar door Idexx gecertificeerd voor het uitvoeren van de melk-drachttest bij koeien. Schielen daarover: "Deze test van Idexx heb ik doorontwikkeld tot een bloedspottest voor zoogkoeien. Zodoende kan deze test in zowel melk als in een bloedspot het zwangerschapseiwit PAG detecteren vanaf circa 24 tot 26 dagen dracht. De test kent zelfs een hogere zekerheid dan de palpatie- of echografische methoden én maakt het mogelijk om de koe, als ze niet drachtig is, binnen de tweede cyclus van 28 dagen opnieuw te insemineren."

Nog een voorbeeld van een alternatieve manier om een dierziekte op te sporen is de BVD-test die BeterVee aanbiedt. "Nederland heeft gekozen voor de hoofdweg era-

dicatie van het BVD-virus middels een bloedtest, die pas zinvol is ná 60 dagen. Ondertussen kan het virus, bij dragers, zich al die tijd vermenigvuldigen en verspreiden op het bedrijf." Met de BVD Ear-Check die BeterVee heeft, kunnen dragerkalveren direct na de geboorte worden opgespoord. Hiervoor gebruikt Schielen een test die door de Zwitserse en Duitse autoriteiten is goedgekeurd en die gebaseerd is op de PCR-techniek. "Die techniek is gevoeliger en bedrijfszekerder dan de elders gebruikte ELISA-techniek", stelt Schielen. "Deze PCR-test wordt op grote schaal toegepast bij BVD-eradicatie in Zwitserland, Oostenrijk en Duitsland."

Concrete uitslagen en certificeren

Niet alleen met de deels alternatieve tests die hij aanbiedt, ook met de uitslagen probeert Schielen zich te onderscheiden. "De uitslag is bij ons niet 'gunstig' of 'ongunstig', maar we maken het concreter. Dat betekent bijvoorbeeld dat we melden dat er op basis van tankmelkonderzoek is geconcludeerd dat bijvoorbeeld 30 procent van de dieren antistoffen heeft tegen de geteste ziekte."

Schielen certificeert ook bedrijven voor de graad van aan- of afwezigheid van dierziekten. De diagnostiekdeskundige is zich ervan bewust dat certificeren alleen zin heeft als er strakke monitoring plaatsvindt, zowel op dierbewegingen (tussen bedrijven) als continu op de ziekte zelf. Daarnaast moet er onderscheid gemaakt worden tussen virale ziekten die snel een koppel kunnen besmetten en bacteriële ziekten die langzamer een koppel aantasten. "Virale ziekten kunnen het best op 'vrij' en 'besmet' worden gecertificeerd, terwijl bacteriële ziekten (zeker als ze afhankelijk zijn van omgevingsfactoren, dus zaken die de boer niet in de hand heeft) beter op een beheersingsstatus kunnen worden gecertificeerd."

Salmonellabeheersing, bijvoorbeeld, is afhankelijk van omgevingsfactoren. ELDC werkt aan een certificeringssysteem dat de boer helpt bij het onderhouden van zijn status; geen enkel bedrijf is vrij of blijvend vrij van salmonella. Daarom is het goed om te weten wat je status is, opdat er geen aankoop plaatsvindt van bedrijven met een lagere of zelfs onbekende status. "Dit is zinvoller dan een certificering op 'vrij' of 'besmet'."

Als de te certificeren bedrijven het certifi-

ceringssysteem omarmen en gebruiken, is het een werkbaar systeem, zegt Schielen. Hij noemt als voorbeeld de ParaTB-certificering van geitenmelkveebedrijven. "Als op basis van een continue monitoring het percentage dieren met antistoffen wordt vastgesteld en bewaakt, kan zo'n bedrijf ingedeeld worden in een ParaTB-besmettingsklasse. Een bedrijf dat dieren wil aankopen kan door na te gaan wat de besmettingsgraad ParaTB is van het bedrijf waarvan het wil aankopen, inschatten of de besmettingsgraad van het eigen bedrijf zal toenemen of relatief afnemen." Overigens raadt Schielen in een dergelijk geval aan om de aan te kopen dieren alle of steekproefsgewijs te testen op ParaTB-antistoffen. "Desgewenst kan de certificering ook voorgelegd worden aan de Raad voor de Accreditatie, maar dit zal de prijs stevig hoger maken, terwijl de kwaliteit er niet beter of slechter van wordt."

Voorspellende monitor

ELDC werkt niet samen met een landelijk monitoringssysteem, maar is bezig met een eigen, open monitoringssysteem waarin de boer kan aangeven wie er toegang heeft tot zijn data (bijvoorbeeld de bedrijfseigen dierenarts). De Farm Management Monitor die ELDC/BeterVee aanbiedt geeft veehouders in een oogopslag een beeld van hoe de verschillende managementonderdelen van zijn bedrijf ervoor staan. "Vervolgens zit er een laag onder die de bedrijfseigen dierenarts veel informatie geeft en waar hij de veehouder mee kan helpen." Schielen ziet

De veehouder én zijn dierenarts 'lezen' samen de monitor

graag dat de veehouder en bedrijfseigen dierenarts samen de monitor 'lezen'. "De veehouder heeft een sparringpartner nodig die hem begeleidt bij het analyseren van de monitor en het maken van plannen om de eventuele problemen aan te pakken." Overigens heeft Schielen zelf ook voor elke dierziekte een plan van aanpak ontwikkeld. Ook dat is weer veelal gebaseerd op wat hij elders in de wereld tegenkwam en wat hij

BeterVee

Wim Schielen werkt met abonnementen voor de monitoringsprogramma's, en die zijn maandelijks opzegbaar. Daarnaast is het mogelijk om de testen die in de monitoringsprogramma's voor rund en geit zitten uit te laten voeren zonder abonnement. Op dit moment werken er bij ELDC acht mensen van wie van vijf tot zes in het lab.

FOTO: TWAN WIERMANS

uit eigen onderzoek en analyses leerde. De monitor werkt op basis van tankmelkmonsters, indien nodig uitgebreid met

individuele monsters. De monitor heeft voor elke dierziekte een voorspellende waarde. Dat betekent dat de monitor kan aangeven als er een dierziekte op een bedrijf opkomt. Schielen legt uit: "Doordat we gegevens van veel bedrijven hebben verzameld, weten we wat het juiste interval van tankmelk meten is voor elke dierziekte. Mocht een dierziekte de kop opsteken, dan geven de in tijd opvolgende tankmelkmonsters dat aan."